

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ

Στο πρώτο μέρος των Απομνημονευμάτων του Αθηναίου ιστορικού Ξενοφώντα (440 περ. π.Χ. - 355 π.Χ.), γίνεται λόγος για την αρετή. Ο Σωκράτης (τη διδασκαλία του οποίου παρουσιάζει ο Ξενοφών στο έργο αυτό), αναφέρει τον μύθο της Αρετής και της Κακίας, που είχε παρουσιάσει ο σοφιστής Πρόδικος από την Κέα (Τζιά). Σύμφωνα με αυτόν, ο Ηρακλής σαν έγινε έφηβος, βγήκε σε τόπο έρημο και αναρωτιόταν ποιον δρόμο να ακολουθήσει στη ζωή του. Εμφανίστηκαν τότε μπροστά του δυο γυναίκες, η μία ντυμένη στα λευκά, με βλέμμα συνεσταλμένο και περπάτημα σεμνό, η άλλη στολισμένη και καλλωπισμένη, ώστε να φαίνεται κάτασπρη και ροδαλή, περπατούσε κοιτάζοντας γύρω της, για να δει αν την θαυμάζουν. Αυτή πλησίασε τον Ηρακλή και του είπε: “Σε βλέπω διστακτικό, να αναρωτιέσαι ποιο δρόμο να ακολουθήσεις. Αν με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και πιο εύκολο δρόμο, θα γευτείς όλες τις απολαύσεις και θα περάσεις όλη σου τη ζωή χωρίς να δοκιμάσεις τίποτα δυσάρεστο. Θα νοιάζεσαι μόνο πώς να βρεις τα πιο ευχάριστα φαγητά και ποτά, πώς να απολαύσεις τα πιο ευχάριστα θεάματα κι ακούσματα, πώς να χαρείς τις απολαύσεις του έρωτα κι όλα αυτά, χωρίς να κοπιάζεις διόλου. Άλλοι θα κοπιάζουν για σένα κι εσύ θα απολαμβάνεις”. Ο Ηρακλής τη ρώτησε ποιο είναι το όνομά της κι εκείνη απάντησε: “Οι φίλοι μου με λένε Ευδαιμονία, αλλά όσοι με μισούν με φωνάζουν Κακία”. Η άλλη γυναίκα, που το όνομά της ήταν Αρετή, πλησίασε και του είπε: “Οι θεοί, Ηρακλή, δεν έχουν δώσει στους ανθρώπους τίποτα πραγματικά καλό και σπουδαίο, χωρίς κόπο και φροντίδα. Αν θέλεις να είσαι αγαπητός στους θεούς πρέπει να τους τιμάς, αν θέλεις να είσαι αγαπητός στους φίλους, πρέπει να τους ευεργετείς, αν επιθυμείς να σε τιμά μια πόλη, πρέπει να την ωφελείς. ... Κι αν θέλεις να έχεις σώμα δυνατό, πρέπει να το συνηθίσεις να υπηρετεί τον νου σου και να το γυμνάζεις με κόπο και ιδρώτα Εγώ συναναστρέφομαι τους θεούς και τους ενάρετους ανθρώπους. Καμιά καλή πράξη, δεική ή ανδρώπινη, δεν γίνεται χωρίς εμένα. ... Έχουν και οι δικοί μου φίλοι τη γλυκιά απόλαυση του φαγητού και του ποτού, γιατί συγκρατούνται, ώσπου να τα επιθυμήσουν. Ο ύπνος έρχεται σ’ αυτούς πιο γλυκός, παρά σε όσους δεν κοπιάζουν και, όταν τον εγκαταλείπουν, δεν στενοχωριούνται, ούτε εξαιτίας του παραμελούν το καθήκον τους. Οι νέοι χαίρονται με τους επαίνους των μεγάλων και οι ηλικιωμένοι αγάλλονται με τις τιμές των νέων. ... Αν κοπιάσεις σε όλη σου τη ζωή για τέτοια πράγματα, Ηρακλή, θα αποκτήσεις την πιο αξιοζήλευτη ευτυχία”. Η Κακία τότε μίλησε και είπε: “Βλέπεις πόσο δύσκολα και κοπιαστικά έργα σου προτείνει αυτή η γυναίκα Ηρακλή;”

Annibale Carracci (1560–1609). *The Choice of Heracles* (Η επιλογή του Ηρακλή).
Museo di Capodimonte, Naples (Μουσείο Capodimonte, Νάπολη).

Ο Ηρακλής, όμως, που είχε αναγνωρίσει την Αρετή από τα λόγια της και είχε πειστεί, αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο που του πρότεινε εκείνη, κι ας ήταν δύσκολος.

Πηγή:

Ξενοφώντος Απομνημονεύματα, Β Ι 21-34, μτφρ. Α. Παπαγεωργίου, εκδ. Κάκτος, Αθήνα 1993.